

**Інноваційні підходи в управлінських змінах на рівні місцевих громад:
досвід та рекомендації**

Колесник Тетяна Василівна

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2061-3184>

Пронько Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5633-901X>

Балдинюк Василь Михайлович

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7421-0295>

Трофімчук Олександр

Магістр, Вінницький національний аграрний університет спеціальність, м. Вінниця, Україна, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4512-3314>

Прийнято: 19.09.2024 | Опубліковано: 29.09.2024

***Анотація.** Мета статті - дослідити використання інноваційних підходів в управлінських змінах на рівні місцевих громад. Політика місцевих громад визначає основні напрями управління, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та якості життя населення. Для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати інноваційні управлінські методи, зокрема наукові розробки. Інноваційний підхід передбачає використання нових технологій та ідей для розвитку громад. Важливою є взаємодія влади та бізнесу для підтримки інноваційних процесів, але часто населення може не розуміти їх вигоди. Тому необхідно інформувати громадян і створювати умови для залучення бізнесу. Мета підходу — розвиток інфраструктури та підвищення рівня життя. У ході написання наукової статті було використано різні наукові методи: теоретичного узагальнення та групування, формалізації, аналізу та синтезу, узагальнення результатів. У статті висвітлено інноваційні підходи до управління місцевими громадами. Встановлено, що впровадження диджиталізації в управління на рівні місцевих громад допомагає вирішити такі завдання: електронний уряд, розумні міста, відкриті дані. Охарактеризовано позитивні напрями використання диджиталізації в управління місцевими громадами (мобільні програми та портали, платформи для участі громадян, системи моніторингу та аналітики) та негативні (кібербезпека, цифрова нерівність, опір змінам). Запропоновано формули для визначення рівня інноваційності регіонального управління та індексу інноваційності управління. В умовах прискореного розвитку місцевих громад актуальним стає впровадження інноваційного підходу. Нові технології сприяють економічному зростанню, підвищенню конкурентоспроможності та якості життя. Інноваційний підхід включає розвиток інфраструктури, підтримку підприємництва, наукових досліджень та інвестицій у сучасні технології. Диджиталізація громад спрощує управління та підвищує прозорість, але потребує створення безпечного середовища. Для оцінки інноваційності управління пропонується*

індекс, який дозволяє порівнювати громади та визначати найкращі практики. Інновації в управлінні — ключ до адаптації громад до сучасних умов.

Ключові слова: диджиталізація, місцеві громади, управління, інновації.

**Innovative approaches to management changes at the local community level:
experience and recommendations**

Kolesnyk Tetiana

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Administrative Management Department and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2061-3184>

Pronko Lyudmila

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Administrative Management Department and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5633-901X>

Baldynyuk Vasyl

Ph.D. in Public Administration, Associate Professor. Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources at Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7421-0295>

Trofimchuk Oleksandr

Master, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4512-3314>

Abstract. *The purpose of the article is to study the use of innovative approaches in management changes at the level of local communities. The policy of local communities defines the main directions of management aimed at increasing competitiveness, investment attractiveness and quality of life of the population. To achieve these goals, it is necessary to introduce innovative management methods, including scientific developments. An innovative approach involves the use of new technologies and ideas for community development. It is important that the government and business interact to support innovation processes, but often the population may not understand their benefits. Therefore, it is necessary to inform citizens and create conditions for attracting business. The goal of this approach is to develop infrastructure and improve living standards. Various scientific methods were used in the course of writing this research article: theoretical generalization and grouping, formalization, analysis and synthesis, and summarization of results.*

The article highlights innovative approaches to local community management. It has been established that the introduction of digitalization in local community management helps to solve the following problems: e-government, smart cities, open data. The positive directions of using digitalization in the management of local communities (mobile applications and portals, platforms for citizen participation, monitoring and analytical systems) and negative ones (cybersecurity, digital inequality, resistance to change) are characterized. Formulas for determining the level of innovation of regional governance and the index of governance innovation are proposed. In the context of the accelerated development of local communities, the introduction of an innovative approach becomes relevant. New technologies contribute to economic growth, competitiveness and quality of life. The innovative approach includes infrastructure development, support for entrepreneurship, research and investment in modern technologies. Digitalization of communities simplifies governance and increases transparency, but requires the creation of a secure environment. To assess the innovativeness of governance, an index is proposed that allows comparing communities and identifying best practices.

Innovations in governance are the key to adapting communities to modern conditions.

Key words: *digitalization, local communities, governance, innovation.*

Постановка проблеми. Напрями політики місцевих громад слугують основою при визначенні основних векторів місцевого управління. Метою, як політики, так і управління економікою, а також соціальною сферою міста, села чи селища, є зростання конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, ресурсного потенціалу на тлі поліпшення якості життя населення.

Для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати інноваційні методи управління розвитком громад, зокрема, слід активно використовувати наукові розробки в галузі управлінських технологій.

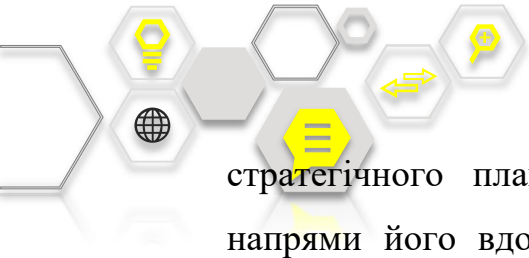
Інноваційний підхід в управлінні громадами являє собою стратегію, спрямовану на використання новаторських методів, технологій, ідей і практик для розв'язання складних завдань розвитку та поліпшення життя населення в конкретній місцевій громаді.

Впровадження інноваційного підходу в управлінні має базуватися на тісній взаємодії влади та бізнес-структур, оскільки в розробці та реалізації інноваційних управлінських процесів важливими є обидві складові: підтримка державних органів влади на всіх рівнях та активна участь приватних компаній з їхнім капіталом і накопиченим управлінським досвідом. Але така взаємодія здійснюється здебільшого на умовах двосторонньої вигоди. Крім того, використання інноваційних управлінських процесів може зустрічати відторгнення з боку населення. Нерозуміння вигод і переваг сучасних технологій управління знижує зацікавленість жителів громади в їх впровадженні. Тому реалізації інноваційного підходу має передувати робота з поглибленого інформування населення про новації в управлінні громадою поряд зі створенням умов для розширення можливостей для бізнесу інвестувати в економіку.

Основна мета інноваційного підходу в управлінні місцевою громадою - створення сприятливої інфраструктури та додаткових стимулів для господарюючих суб'єктів, з одного боку, і підвищення рівня життя населення, з іншого боку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційні підходи в управлінні місцевою громадою вивчали українські вчені. Зокрема, Колесник Т.В. [1] обґрунтувала ключові проекти регіонального розвитку відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» та Державної стратегії розвитку до 2020 року, які потребують державної підтримки в умовах реформ. Коваленко Н.В., Діброва Л.В., Колесник Т.В., Ралко О.С. [2] узагальнили пропозиції щодо управління конкурентоспроможністю продукції на зовнішніх ринках в умовах інноваційних кластерів. Овечкіна О.А., Колесник Т.В., Арбузова Т.В., Чайка М.О. [3] вивчали дисбаланс між державним управлінням і місцевим самоврядуванням у контексті смарт-економіки. Шпикуляк О.Г., Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І., Колесник Т.В., Бойчук А.Я. [4] довели необхідність впровадження кооперації для вирішення проблем громад. Колесник Т.В., Підвальна О.Г., Поліщук В.В. [5] виявили важливість моделювання систем управління персоналом для інноваційних підприємств. Підвальна О.Г., Колесник Т.В., Пронько Л.М. [6] представили питання управління інноваційними підприємствами в агробізнесі, а також визначили напрями державної та місцевої політики щодо розвитку громад. Підвальна О.Г., Колесник Т.В., Коваль Н.І. [7] визначили напрями державної та місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку громад області. Томашук І. та Томашук І. дослідила принципи стратегічного розвитку громад [8], а Зайченко В.В. [8] розглянув роль громад у децентралізації. Солтис В. [9] підкреслив, що громада є середовищем для працівників, споживачів та інвесторів підприємств. Литвин Н. [10] проаналізувала економічний потенціал громад, а Коваль С., Русін В. [11] дослідили фінансування інновацій у сфері охорони здоров'я. Есманов О., Штика Ю., Линник М. [12] запропонували стратегію інноваційного розвитку територій. Пастух К. [13] вивчила процес

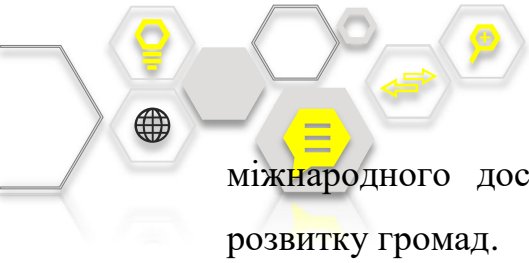
стратегічного планування розвитку територіальних громад і визначила напрями його вдосконалення в Україні. Пронь Л.М. [14] проаналізувала основні тенденції інвестиційного розвитку регіонів України в умовах децентралізації. Недільська Л.В. та Яценко М.С. [15] здійснили теоретичне й методологічне обґрунтування інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону, окресливши шляхи його вдосконалення в рамках загальної стратегії розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак як основну проблему, розглянуту в цій статті, необхідно відзначити відсутність механізмів визначення рівня реалізації інноваційного підходу в управлінні. Запропоновано порядок розрахунку компонентів, необхідних для визначення індексу інноваційності управління місцевою громадою. Цей комплекс визначення ефективності інноваційних заходів і програм дасть змогу ідентифікувати пріоритетні сфери інноваційного розвитку та слабкі місця в застосовуваних управлінських технологіях, а також урахувувати під час реалізації стратегічних цілей розвитку громади мінливі умови та фактори невизначеності, характерні для зовнішнього середовища сьогодні.

Постановка завдання. Дослідити інноваційні підходи в управлінні місцевими громадами та запропонувати порядок визначення індексу інноваційності управління громадою.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний підхід у управлінні місцевою громадою можна зарахувати до сучасних підходів, однак, якщо розглядати його генезис, необхідно зазначити, що його виникнення пов'язане з формуванням нових економічних умов, що виникли в результаті мінливих ринкових вимог на тлі поступального розвитку інноваційних управлінських технологій.

Розвиток процесів економічної глобалізації та зміцнення міжнародного співробітництва у 1980-ті роки наклали відбиток на управління місцевих громад і прискорили впровадження принципів інноваційного підходу. Цей період так само характерний активізацією процесів використання

міжнародного досвіду і технологій прискорення соціально-економічного розвитку громад.

З 1990-х років розвиток інноваційного підходу в управлінні місцевими громадами прискорюється, цілепокладання ґрунтується на формуванні інноваційної інфраструктури та стимулюванні інноваційних процесів в умовах реалізації основних напрямів місцевої політики з урахуванням її специфіки.

Сучасний етап розвитку інноваційного підходу до управління розвитком місцевих громад проходить за такими напрямками, як підвищення ролі диджиталізації та застосування цифрових технологій, формування науково-інноваційної інфраструктури, посилення підтримки інноваційної активності бізнесу та населення громади. Реалізація підходу забезпечує підвищення рівня конкурентоспроможності місцевої громади, а також формування сприятливого середовища для розвитку економіки громади, а відтак підвищення рівня та якості життя його населення.

Основою інноваційного підходу до управління місцевими громадами є акцент під час формування політики громади на нововведеннях та інноваціях, які в сучасних умовах є основною рушійною силою і прискорювачем розвитку. Його реалізація ґрунтується на активному впровадженні в практику управління громадою сучасних методів, технологій і процесів, що дають змогу створити інфраструктуру, яка б забезпечувала стабільне зростання інноваційної складової в структурі регіональної економіки.

Виходячи з цього, можна виокремити особливості цього підходу в управлінні територіальними громадами:

- орієнтація на створення умов для розвитку інноваційної активності на довгостроковий період;
- стимулювання інвестицій в інноваційний і науково-технічний потенціал громади;
- впровадження інноваційних технологій і методів управління в усіх сферах діяльності місцевих громад;

- включення в інфраструктуру громади науково-дослідних центрів, інкубаторів і технопарків, бізнес-інкубаторів та інших організацій, що відображають інноваційний характер управління місцевою громадою. При цьому головна особливість сучасного етапу розвитку інноваційного підходу - це створення розгалуженої науково-інноваційної інфраструктури.

У сучасному світі цифрові технології проникають у всі аспекти нашого життя, і місцеві громади не є винятком. Диджиталізація - це не просто тренд, а реальний спосіб покращити управління та взаємодію з громадянами. Перехід на цифрові технології відкриває нові можливості та допомагає місцевим органам влади працювати ефективніше та прозоріше.

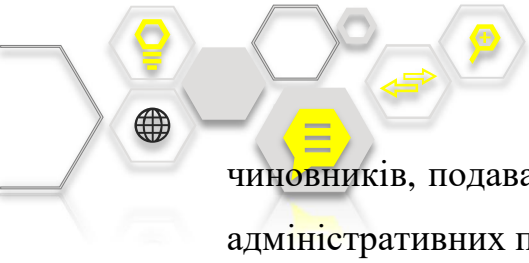
Впровадження цифрових рішень в управління на рівні місцевих громад допомагає вирішити безліч завдань (рис. 1):

Рис. 1. Завдання цифровізації в управлінні місцевими громадами

Джерело: власна розробка авторів

Перехід до електронних послуг значно спрощує взаємодію з громадянами. Впровадження цифрових технологій у сферу адміністративних послуг дозволяє значно спростити та прискорити процес отримання необхідних послуг. Тепер громадяни можуть записуватись на прийом до

чиновників, подавати заяви, отримувати довідки та виконувати багато інших адміністративних процедур, не залишаючи комфорту власного будинку.

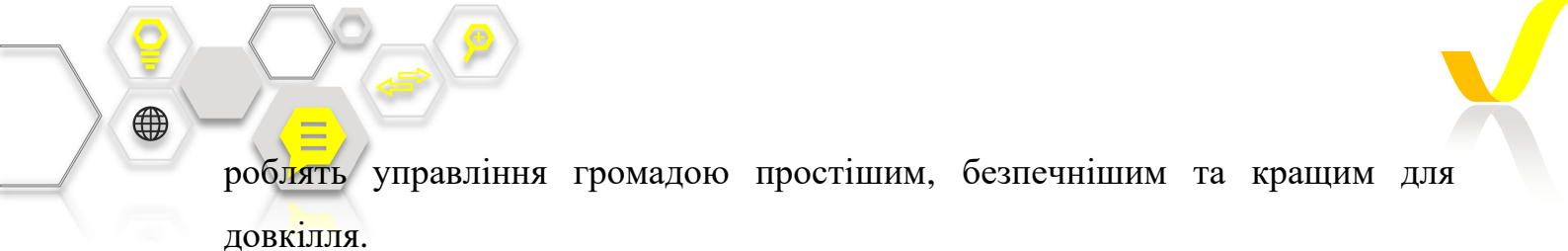
Раніше для вирішення навіть простих адміністративних питань потрібно було витратити час на відвідування державних установ, стояти в чергах та заповнювати безліч паперових форм. Електронні послуги виключають необхідність фізичних візитів, дозволяючи вирішити питання онлайн. Це особливо важливо для людей, які мешкають у віддалених чи важкодоступних районах, або для тих, хто просто хоче заощадити час.

Перехід на електронні форми документообігу допомагає скоротити витрати як для громадян, так і для державних установ. Громадяни уникають витрат на транспорт та витрати, пов'язані з отриманням довідок та інших документів. Державні установи скорочують витрати на папір, поштові витрати та бюрократичні витрати під час обробки паперових документів.

Електронні послуги завжди доступні, тому люди можуть вирішувати свої проблеми, коли їм зручно, незалежно від графіка роботи в урядових установах. Це особливо корисно для людей, які працюють у звичайний робочий час і які не можуть відвідувати державні установи у їх звичайний режим роботи.

Автоматизовані системи та електронні форми зменшують кількість помилок під час заповнення документів вручну. Цифрові документи простіше зберігати, знаходити та розповсюджувати, що зводить до мінімуму небезпеку неправильного поводження або знищення. Системи електронного уряду дозволяють миттєво перевіряти подані заявки та запити, підвищуючи відкритість та зміцнюючи довіру до швидкості їх обробки. Ці системи пов'язані з іншими державними програмами, що допомагає обмінюватися інформацією та краще працювати разом. Перехід на онлайн-сервіси полегшує людям контакт із державними установами, покращує роботу та економить гроші, що допомагає всім учасникам.

Передові технології відіграють життєво важливу роль у створенні безпечніших та комфортніших міських умов. Технологічні вдосконалення

роблять управління громадою простішим, безпечнішим та кращим для довкілля.

Ключові приклади цього:

1. «Розумні» світлофори та інструменти керування дорожнім рухом, які спостерігають за автомобілями. Автомобілі та дороги допомагають світлофорам змінювати колір швидше чи повільніше залежно від кількості автомобілів. Вирішуючи проблеми заторів на дорогах, підвищуючи безпеку дорожнього руху та оптимізуючи час у дорозі, громадяни можуть ефективно пом'якшити пов'язані з цим проблеми. Системи керування дорожнім рухом використовують інформацію з дорожніх камер, дорожніх датчиків та GPS громадського транспорту, щоб покращити транспортний потік, інформувати про пробки та рекомендувати різні шляхи.

2. Перевірка якості повітря та спостереження за навколишнім середовищем: спеціальні пристрої в міській громаді стежать за кількістю брудних речовин у повітрі, таких як пил та шкідливі гази. Ця інформація допомагає швидко реагувати на зміни в природі, оперативно приймати рішення щодо зниження забрудненості повітря та інформувати населення щодо якості повітря. Розумні системи стежать за навколишнім середовищем і роблять життя в міських громадах кращим і здоровішим.

3. Управління водними ресурсами. В даний час є розумні гаджети, які перевіряють, скільки води використовується, знаходять несправності водяних труб та стежать за чистотою води у міру її виникнення. Це може значно скоротити втрати води, зробити використання ресурсів більш ефективним та гарантувати стабільніше водопостачання.

Інтелектуальні системи екстреної допомоги можуть швидко повідомляти людям про стихійні лиха, аварії та інші невідкладні ситуації за допомогою мобільних додатків, повідомлень або громадських дзвінків. Це дозволяє швидко реагувати на небезпеку та знижує їх вплив. Інтелектуальні мережі водопостачання (Smart Water Grids) дозволяють передбачати потреби

у водних ресурсах на основі історичних даних та поточних показників, що допомагає оптимізувати розподіл води та реагувати на зміни у споживанні.

4. Безпека та реагування на надзвичайні ситуації. Системи відеоспостереження та аналізу даних допомагають забезпечити безпеку на вулицях міста. Сучасні камери можуть розпізнавати підозрілу поведінку, виявляти та фіксувати порушення правопорядку, що сприяє швидкій реакції правоохоронних органів та підвищенню громадської безпеки. Таким чином, ця система дозволяє швидко реагувати на потенційні ризики, що, у свою чергу, допомагає знизити тяжкість їх наслідків.

5. Енергоефективність. Розумні світильники, які працюють з датчиками для виявлення руху та регулювання яскравості, заощаджують енергію. Системи освітлення автоматично налаштовуються залежно від часу доби та присутності людей, що дозволяє знизити енергоспоживання та зменшити витрати на освітлення. Інтеграція відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні батареї та вітряні турбіни, до міської інфраструктури стає все більш поширеною. Ці джерела можна використовувати в інтелектуальних мережах, що допомагає зробити використання енергії більш стійким та екологічно чистим. Нові гаджети допомагають створювати «розумні міста», в яких вибір здійснюється з використанням інформації, що робить життя громади кращим, безпечнішим і чистішим.

Доступ до публічної інформації про дії місцевих органів влади через відкриті джерела сприяє ясності та участі громадськості. Прозорість інформації приносить користь відносинам між урядом та громадськістю. Інформація про те, скільки грошей витрачає уряд, дозволяє людям бачити, куди йдуть грошові кошти, в тому числі на різні потреби, такі як проекти, програми та послуги. Ця прозорість, поряд з інформацією про державні закупівлі та угоди, запобігає неправильному використанню грошей та нечесності, тим самим покращується контроль із боку громадськості. Вони також можуть запропонувати фінансування тих сфер діяльності, яким це буде потрібно.

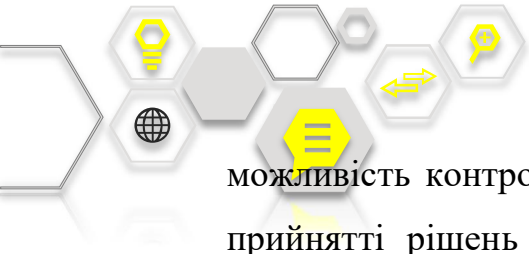

Жителі можуть використовувати громадські платформи для отримання інформації та участі у прийнятті рішень. Люди мають змогу пропонувати ідеї, вибирати ініціативи, брати участь у переговорах та висловлювати думки, що робить уряд більш відкритим, а громадян задоволеними управлінням міськими громадами.

Зворотний зв'язок через публічні обговорення на веб-сайтах з відкритими даними допомагає урядам дізнатись, чого хочуть громадяни, щоб вони могли діяти швидше для задоволення цих потреб. Це дозволить змінювати плани уряду та проекти на основі того, що думають люди. Відкриті дані допомагають зрозуміти, як вибір уряду впливає на місто та життя людей. Додаткові дані про суміжні з соціальними, економічними та екологічними аспектами допомагають приймати більш обґрунтовані та ефективні рішення, покращують інфраструктуру, роботу громадського транспорту та екологічну обстановку. Відкритість та доступність такої інформації сприяє зростанню довіри між державними органами та громадянами. Відкривши авторизацію процесу та роблячи інформацію доступною громадському користуванню, люди починають більше довіряти владі. Це знижує напруженість і сприяє більш конструктивному діалогу між владою і суспільством. Прозорість дозволяє зменшити корупційні ризики, оскільки будь-який злочин є більш очевидним.

Освітні ресурси та інформаційні кампанії, розраховані на використання відкритих даних, підвищують поінформованість про функції та обов'язки місцевих органів влади. Люди краще розуміють, як працює державна адміністрація і як розподілити ресурси, вони стають більш активними громадянами та учасниками суспільного життя.

Відкриті дані також сприяють збільшенню правової грамотності громадян за рахунок інформування їх про свої права та обов'язки, що є засобом зміцнення взаємодії з державними установами. Відкриті дані та інформація про діяльність місцевої влади створюють умови для формування більш прозорого, задіяного та відповідального суспільства. Громадянам надається

можливість контролю за витрачанням бюджетних коштів, активна участь у прийнятті рішень і можливість збільшувати довіру до органів влади. В результаті, взаємодія між владою та населенням стає більш конструктивною та ефективною, що веде до покращення якості життя в міському середовищі.

Враховуючи вищевикладене, визначено успішні напрями застосування диджиталізації:

1. Мобільні програми та портали. У деяких містах вже працюють програми, які спрощують взаємодію з місцевою владою. Наприклад, через програму "Моє місто" можна повідомити про проблеми, такі як розбиті дороги або непрацююче освітлення, та відстежувати їх вирішення.

2. Платформи для участі громадян. Електронні платформи дозволяють людям запропонувати ідеї, голосувати за ініціативи та брати участь в обговоренні важливих питань. Це допомагає зробити процес прийняття рішень більш відкритим та залученим.

3. Системи моніторингу та аналітики. Технології моніторингу та аналітики допомагають місцевій владі оперативно реагувати на зміни у міському середовищі. Наприклад, за допомогою відеоспостереження та датчиків можна оптимізувати маршрути громадського транспорту та покращити його обслуговування.

Незважаючи на всі переваги, диджиталізація стикається з низкою труднощів: кібербезпека, цифрова нерівність, опір змінам. Зі збільшенням обсягу даних зростає і ризик їх витоку. Тому важливо забезпечити надійний захист інформації та розробити стратегії управління ризиками. Не всі мешканці мають доступ до сучасних технологій та інтернету. Тому важливо розробити заходи, які допоможуть зробити диджиталізацію доступною всім. Впровадження нових технологій може викликати опір з боку як співробітників органів влади, так і громадян. Тому необхідно проводити навчальні програми та роз'яснювальні кампанії.

Інноваційний потенціал місцевих громад в умовах сьогодення можна визначити, як показали дослідження, за допомогою індексу інноваційного

розвитку (ІР), знаходження якого потребує обчислення цілої системи індикаторів. Його використовують для побудови рейтингу громади.

Однак про застосування інноваційного підходу до управління місцевими громадами можуть свідчити лише непрямі чинники, починаючи від рівня розвитку та доступності науково-інноваційної інфраструктури, рівня доступності фінансових ресурсів для здійснення інноваційних проектів і закінчуючи кількісними показниками, що характеризують обсяги випуску продукції інноваційного характеру, а також кількістю підприємств, які застосовують інноваційні технології.

Крім того, можна стверджувати, що ІР за всіх своїх переваг, які полягають у комплексному характері (враховує безліч чинників, що впливають на інноваційний розвиток громад, і дає змогу одержати комплексну оцінку рівня інноваційності), можливості порівняння ІР між громадами, використання для оцінювання ефективності програм і заходів, спрямованих на розвиток інновацій у місцевих громадах, має низку здійснених недоліків. До таких недоліків належать такі:

- суб'єктивність оцінки, оскільки значення ІР залежить від обраних методів і критеріїв;
- для розрахунку ІР немає певного набору чинників, тому під час його розрахунку часто враховують тільки обрані для аналізу компоненти, а не ті з них, які впливають на інноваційний розвиток громади.
- під час розрахунків ІР використовують здебільшого методи, які є доступними для збирання та аналізу даних, що може звужувати й обмежувати можливості оцінки.

З метою визначення рівня інноваційності управління місцевою громадою вважаємо обґрунтованим використовувати поряд з ІР індекс інноваційності управління (ІУ).

Індекс інноваційності управління громадою - це комплексний показник, що відображає результати діяльності місцевих органів влади зі створення інфраструктури та умов інноваційного розвитку громади на основі аналізу

таких факторів, як інвестиції в інновації, розвиток наукової бази, частка інноваційних підприємств і рівень інноваційної активності населення. Індекс визначається за формулою

$$IU = 0.3L_{i/i} + 0.2L_{s/b} + 0.25S_{i/e} + 0.25L_{s/b}$$

де ІУ - індекс інноваційності управління спільнотою;

$L_{i/i}$ - рівень інвестицій в інновації;

$L_{s/b}$ - рівень розвитку наукової бази громади;

$S_{i/e}$ - частка інноваційних підприємств у загальній їх кількості в місцевій громаді;

$L_{s/b}$ - рівень інноваційної активності населення;

коефіцієнти 0.3, 0.2, 0.25 і 0.25 - вагові, що відображають важливість кожного з факторів для формування індексу.

Кожен показник, що входить у комплексний індекс, може бути розрахований на основі інформації про складові його компоненти. У таблиці 1 подано порядок розрахунку коефіцієнтів, що входять до складу індексу.

Таблиця 1

Порядок розрахунку компонентів, необхідних для визначення індексу інноваційності управління місцевою громадою

Формула	Значення
$L_{i/i} = \frac{Q_{i/i}}{\text{ВРП}}$	$L_{i/i}$ – рівень інвестицій в інновації; $Q_{i/i}$ – обсяг інвестицій в інноваційні проекти в територіальній громаді, тис.грн ВРП – валовий регіональний продукт, тис.грн.
$L_{s/b} = \frac{S_{si} + E_{sp} + Y_{spr} + Y_{fs}}{4}$	$L_{s/b}$ – рівень розвитку наукової бази територіальної громади
$L_{s/b}$	$S_{si} = \frac{N_{si}}{N_{ed}}$ S_{si} – частка наукових закладів; N_{si} – кількість закладів, які проводять наукові дослідження (в тому числі навчальні), одиниць; N_{ed} – загальна кількість закладів в територіальній громаді, одиниць
	$Y_{sp} = \frac{N_{cp}}{N_{pa}}$ Y_{sp} – рівень наукових публікацій; N_{cp} – кількість цитованих публікацій по територіальній громаді, одиниць; N_{pa} – загальна кількість опублікованих наукових статей.

	$y_{spr} = \frac{NR_{spr}}{N_{spr}}$	y_{spr} – рівень реалізації наукових проектів та досліджень; NR_{spr} – кількість реалізованих наукових та науково-дослідницьких проектів, одиниць; N_{spr} – загальна кількість зареєстрованих наукових і науково-дослідницьких проектів, одиниць
	$S_{i/e} = \frac{N_{in}}{N_{п}}$	$S_{i/e}$ – частка інноваційних підприємств в загальній їх кількості в територіальній громаді; N_{in} – кількість підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність, одиниць; $N_{п}$ – загальна кількість підприємств
	$L_{s/b} = \frac{ЧН_{ia}}{ЧН_{зар}}$	$L_{s/b}$ – рівень інноваційної активності населення; $ЧН_{ia}$ – кількість інноваційно-активного населення (що беруть участь в реалізації інноваційних проектів та в державних програмах інноваційного спрямування), осіб $ЧН_{зар}$ – кількість населення в територіальній громаді, осіб

Джерело: власна розробка авторів

Високий рівень ПУ свідчить про те, що в місцевій громаді активно розвиваються інновації. Управління громадою орієнтоване на створення та впровадження нових ідей і технологій, залучає в громаді інвестиції та висококваліфікованих фахівців, які мають досвід реалізації інноваційних проектів. Це сприяє підвищенню ефективності виробництва, конкурентоспроможності та життєвого рівня жителів громади.

Низький рівень ПУ вказує на необхідність проведення заходів щодо стимулювання інвестицій у наукомісткі виробництва, створення підтримуючої інфраструктури, розвитку інноваційної культури та навчання кадрів.

ПУ дає можливість визначити, наскільки управління місцевою громадою орієнтоване на інноваційний підхід. Він допомагає виміряти ступінь упровадження інновацій у системи управління та оцінити ефективність заходів, що вживаються для їх стимулювання. З його допомогою можна здійснювати моніторинг та оцінку результативності інноваційних ініціатив і програм, що впроваджуються в громаді. Його можна також використовувати при коригуванні стратегії розвитку з урахуванням отриманих даних.

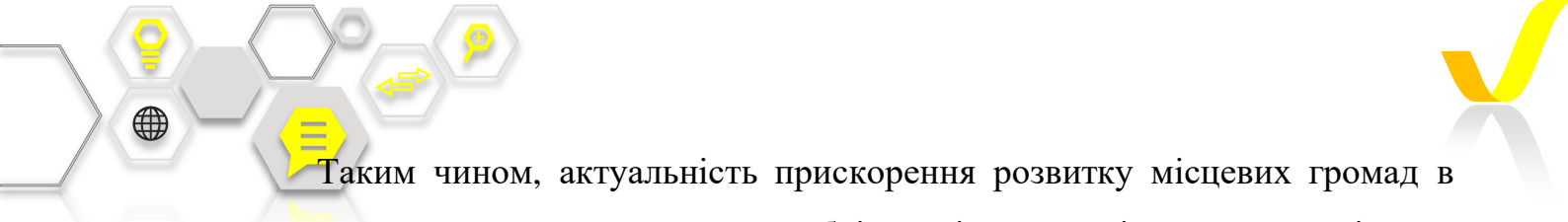

Крім того, ІУ як формалізований показник дає об'єктивну оцінку рівня інноваційності управління місцевою громадою, виключаючи суб'єктивні чинники. Його основа - конкретні чисельні показники, які можуть бути зібрані та зіставлені між різними регіонами.

Висновки. У сучасних умовах прискорення розвитку місцевих громад, одним із найактуальніших аспектів стає впровадження інноваційного підходу. Розвиток нових технологій здатен дати поштовх до економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності громади та поліпшення якості життя населення. Важливість інноваційного підходу в управлінні місцевою громадою полягає у створенні сприятливої інфраструктури, підтримці підприємництва, стимулюванні наукових досліджень і розробок, а також залученні інвестицій у сучасні технології. Інноваційний підхід допомагає громадам впоратися з викликами сучасної економіки, адаптуватися до швидко мінливих умов і розвиватися стійко.

Диджиталізація місцевих громад – це не просто модне слово, а важливий крок до покращення якості життя. Цифрові технології можуть значно спростити управління, підвищити прозорість та залученість громадян. Але для успішної реалізації цих змін потрібно враховувати виклики та працювати над створенням безпечного та доступного середовища для всіх.

Не менш важливою є наявність показника, що дає змогу визначати рівень інноваційності управління місцевими громадами для того, щоб ухвалювати грамотні збалансовані рішення щодо визначення основних векторів докладання управлінських, фінансових, виробничих і людських ресурсів. Такий показник запропоновано як індекс інноваційності управління, який, поряд з індексом інноваційного розвитку громади, дасть змогу оцінити ефективність і результативність інноваційної політики та реалізованих державних програм, а також визначити сильні та слабкі сторони управління інноваційною сферою. Індекс ІІР так само дає можливість проводити порівняльний аналіз між різними громадами і визначити найкращі практики, які можуть бути застосовані повсюди.

Таким чином, актуальність прискорення розвитку місцевих громад в сучасних умовах впливає з необхідності адаптації до економічного середовища, що швидко змінюється, і вирішення соціально-економічних проблем. Інноваційний підхід в управлінні місцевими громадами є одним із ключових механізмів досягнення цієї мети.

Список використаних джерел

1. Колесник Т.В. Регіональне програмування як дієвий інструмент сталого розвитку сільських територій. *Економіка, фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 3. С. 44-61.
2. Коваленко Н.В., Діброва Л.В., Колесник Т.В., Ралко О.С. Безпекове управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку в умовах формування інноваційних кластерів і змін у системі професійної зайнятості та публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 22. С. 35-39.
3. Овечкіна О.А., Колесник Т.В. Арбузова Т.В., Чайка М.О. Підвищення ефективності прийняття організаційно–економічних та безпекових управлінських рішень у системі публічного управління в умовах активізації інтелектуальних драйверів смарт–економіки та конкурентного розвитку міжнародного агробізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 72-77
4. Шпикуляк О.Г., Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І., Колесник Т. В., Бойчук А. Я. Стимулювання розвитку «зелених» енергетичних кооперативів як форми організації бізнесу у розбудові соціальної інфраструктури сільських територій. *Здобутки економіки: перспективи та інновації. Стала економіка*. 2024. № 9. С. 1-16
5. Колесник Т.В., Підвальна О.Г., Поліщук В.В. Моделювання системи управління персоналом інноваційно орієнтованих підприємств в умовах дефіциту кадрів та розвитку міжнародного агробізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. №7 (277). С 77-111

6. Підвальна О.Г., Колесник Т.В., Пронько Л.М. Розвиток управлінської траєкторії інноваційно активних підприємств в системі міжнародного агробізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 15. С. 33 – 40
7. Підвальна О.Г., Колесник Т.В., Коваль Н.І. Державне регулювання розвитку територіальних громад регіону в умовах воєнного стану. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 1. С. 142-159
8. Томашук І., Томашук І. Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2023. 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-81>
9. Солтис В. Розвиток підприємництва в територіальній громаді. *Аграрна Економіка*. 2024. Т. 17. № 2. С. 64-72
10. Литвин Н. Стан територіальних громад та аналіз їхньої інвестиційної привабливості. *Публічне урядування*. 2019. 4(19). С. 132-143. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-4\(19\)-132-143](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-4(19)-132-143)
11. Коваль С., Русін В. Фінансові аспекти інноваційного розвитку закладів охорони здоров'я територіальних громад. *Світ фінансів*. 2022. № 2(71). С. 108-118.
12. Есманов О., Штика Ю., Линник М. Стратегії інноваційного розвитку територій і смарт-спеціалізація: сутність, особливості. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. 3 (12). С. 13-18. <https://doi.org/10.32782/dees.12-3>
13. Пастух К. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. Науковий вісник: *Державне управління*. 2021. 1(7). С. 195–215. [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-195-215](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-195-215)
14. Пронько Л. М. сучасні тенденції інвестиційного регіонального розвитку України в умовах децентралізації. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2023. № 2 (80). С. 43-47.

15. Недільська Л.В., Яценко М.С. Інвестиційно-інноваційна складова стратегії розвитку регіону. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. №1(11). С. 125-139.